

faae Gaardene. Man har sat et Minimum af Kjøbesummen, under hvilket intet Gods maatte afhændes fra Besiddelsen; men man har ikke bestemt den Kjøbesum, som skulde være det Høieste, Besidderen maatte tage for de Gaarde, der solgtes. Dette har været overladt til fri Overeenskomst. Nu er det dog ganske klart, at, naar man ogsaa fremdeles overlader det til fri Overeenskomst mellem Lehn- og Fideicommissbesidderen og Vønderne, at afhandle om, hvilken Kjøbesum der passende kan gives, saa kan ikke Bevillingstilladelsen indeholde selve Bestemmelsen, som betrygger Bonden, at den tilsigtede Fordeel ogsaa virkelig kommer ham tilgode; thi, dersom han skulde være eenfoldig nok til aldeles ikke at tage Hensyn til den Fordeel, han som Fæster har havt af en eller anden Bestemmelse i Erectionsbrevet, navnlig som den, jeg her har paaapeget, — dersom han ikke tager i Betragtning, at han hidtil har været berettiget til en vis Udviisning af Tommer, saa vilde selve Salgsbevillingen ikke betrygge ham denne Fordeel, med mindre der blev sat et Maximum for Kjøbesummen, en Grændse, over hvilken Lehnbesidderen ikke maatte fordrø af Bonden, og det er denne Grændse, dette Maximum, der efter min Formening ikke kan sættes, saalange Sagen er overladt til frivillig Overeenskomst. Vilde man først sætte Maximum for Kjøbesummen, vilde man komme ind paa hele det vanskelige System at lægge en Plan for Godsets Salg, en Plan for, paa hvilke Bilkaar Godset skal sælges, og for hvilken Kjøbesum enhver Fæstebonde maa være berettiget til at erholde sin Gaard tilkjøbs, naar han byder denne Kjøbesum. Men det er netop det, der ved det hidtil fulgte System har været stræbt efter: at man kunde fremme disse Handler ved frivillige Overeenskomster, idet man overlod til begge Parter at skønne, hvad der vilde være til deres Fordeel, og at man ikke skulde komme ind paa Bestemmelser, som tvang nogen af Parterne. Det er naturligt, at et Minimum maa fastsættes for Salget; men det er ikke et Minimum for Besidderne, det er et Minimum af den Kjøbesum, som Lehnscntrollen fastsætter at skulle tilfalde Lehnet. Lehnscntrollen maa naturligvis være berettiget til at erklære, at

den Eiendom, om hvis Salg der nu handles, ansees for Lehnet at være af en saadan Værdi, under hvilken Lehnscntrollen ikke tillader den at sælges; men iøvrigt overlader den til de Vedkommende selv frit at underhandle derom. — Det er disse Betænkkeligheder, jeg har havt ved § 2; men jeg kan ikke nægte, at selve Hensigten, som gaaer der igjennem, er fuldkommen stemmende med min Anskuelse, og jeg troer ogsaa, at det vilde være muligt at faae en saadan Redaction af Paragraphen, at den ikke vilde lægge en absolut Hindring i Veien for at udfærdige Bevillinger ogsaa for disse Godser, hvorom her er Tale, hvorved man naturligvis enten — dersom Lehnbesidderen saa sig istand til at anvise en Maade, paa hvilken de tilsigtede Goder ogsaa i Fremtiden kunde komme til at tilflyde de nu fra Fæstebønder til Selveierbønder overgaaede Mænd, — da ogsaa kunde bifalde dette, eller hvorved i alt Fald Bestemmelserne kunde gaae ud paa, at der blev fastsat et mindre Minimum for Godsets Salg, og dette vilde altid have en bestemt Indflydelse paa, at Godset i det Hele vilde blive solgt for billigere Præis til Fæstebønderne, end naar Minimum var sat høit. Det har viist sig i Erfaringen, at Fastsættelsen af Minimum ikke er uden Indflydelse, fordi de paagjældende Parter ikke ville begynde at underhandle om Sagen, forinden de omtrent vide, hvilken Værdi de kunne lægge tilgrund. Naar den Værdi, der ligger til Grund i Almindelighed, er sat lavt, vil det nødvendigvis ogsaa have Indflydelse paa de enkelte Forhandlinger, som foregaaer imellem Besidderen og de enkelte Bønder. Jeg troer derfor, at § 2 er i sig selv overflødig; men jeg troer ogsaa, at den vil kunne gives en saadan Redaction, at den kunde bibeholdes. Men derimod maa jeg indstændigt anbefale, at den ikke bibeholdes i sin nærværende Form, da den saa vil lægge Hindringer — og efter min Formening uoverstigelige Hindringer i Veien for at give enkelte Fideicommissbesiddere den Bevilling, som jeg troer er saavel til Fordeel for Besiddelsen, som for de paagjældende Fæstebønder.

Orsted: Det er vistnok ganske saaledes, som min høitærede Sidemand (Blechingsberg) har bemærket, at der gives en Mængde ældre